

DOBOS Balázs – TÓTH Ágnes: A magyarországi bunyevácokról
(Szakértői összefoglaló)

Bevezető megjegyzések: a jogszabályi háttér

Készült: a magyarországi bunyevácok önálló és hivatalos nemzeti, etnikai kisebbségként való elismerését célzó népi kezdeményezés kapcsán. A hatályos, a 2005. évi CXIV. törvénnyel (58. §) utóbb módosított, a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló 1993. évi LXXVII. törvény értelmében, lehetőség van a 61. § (1)-ben felsorolt (taxált) tizenhárom népcsoport körének bővítésére (nyitott taxáció): „(2) Ha az (1) bekezdésben felsoroltakon kívül további kisebbség kíván bizonytságot tenni arról, hogy megfelel az e törvényben foglalt feltételeknek, legalább 1000, magát e kisebbséghez tartozó választópolgár e tárgykörben a népi kezdeményezésre vonatkozó aláírásgyűjtő íveket az Országos Választási Bizottság elnökének nyújtja be. Az eljárás során az országos népszavazásra és népi kezdeményezésre vonatkozó törvény rendelkezéseit kell alkalmazni azzal, hogy az Országos Választási Bizottság az eljárása során köteles kikérni a Magyar Tudományos Akadémia elnökének állásfoglalását a törvényi feltételek fennállásáról.”

Az Alkotmány (1949. évi XX. törvény) szerint a népi kezdeményezés célja, hogy az Országgyűlés a hatáskörébe tartozó kérdést tűzze napirendre és tárgyalja meg. Ennek érdekében az aláírásokat két hónapig lehet gyűjteni. Az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény értelmében az Országos Választási Bizottság (OVB) akkor tagadhatja meg az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, ha a kérdés nem tartozik az Országgyűlés hatáskörébe, a kérdés megfogalmazása nem felel meg a törvényben foglalt követelményeknek, illetve az aláírásgyűjtő ív nem felel meg a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény előírásainak. Az utóbbi törvény szerint a jogszabályi feltételeknek megfelelő ívet harminc napon hitelesíteni kell, és az ezzel kapcsolatos határozatot nyolc napon belül a Magyar Közlönyben közzé tenni. A döntéssel szembeni esetleges kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül az Alkotmánybírósághoz (AB) címezve kell beadni, amely testület a kifogást soron kívül bírálja el. A két hónapon belül összegyűlt aláírások ellenőrzését az OVB (negyvenöt napon belül) végzi el, amelynek elnöke az eredményről (határidő esetleges elmulasztása, kevesebb érvényes aláírás, illetve az ellenőrzés eredménye) haladéktalanul tájékoztatja az Országgyűlés elnökét, aki a kezdeményezést a legközelebbi ülésnapon bejelenti. A népi kezdeményezésről a tájékoztatástól számított három hónapon belül köteles dönteni az Országgyűlés. Fontos, hogy az országgyűlési képviselők, a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásának napján, valamint az azelőtti és azutáni 41. napig nem lehet aláírást gyűjteni.

A bunyevác kisebbségi kezdeményezés előzményei

Az Országos Választási Bizottság számára Muity Mihály 2006. február 3-án nyújtotta be a bunyevác népi kezdeményezés aláírásgyűjtő ívét hitelesítés céljából. Ezt követően az OVB a 221/2006. (IV. 18.) sz. határozatával hitelesítette azt, a 365/2006. (VIII. 3.) sz. határozatával utóbb elrendelte az összegyűjtött aláírások ellenőrzését, végül pedig a 491/2006. (IX. 7.) sz. határozatában megállapította, hogy az érvényes aláírások száma eléri a törvényben előírt mennyiséget (legalább 1529, legfeljebb 1896).

A módosított törvényi előírásokat szem előtt tartva, az MTA akkori elnöke, Vízi E. Szilveszter az Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézetet kérte fel az elnöki állásfoglalás kialakításának elősegítésére. Az intézetben ennek nyomán Tóth Ágnes és Dobos Balázs elemzést és statisztikai összefoglalót készítettek, és a kezdeményezés külső szakértők

bevonásával egy műhelybeszélgetésen került megvitatásra.¹ Az intézeti háttéranyagok felhasználásával 2006. április 11-én született meg az az elnöki állásfoglalás, amely bár leszögezte, hogy „a bunyevácok eredetéről, elnevezéséről, hovatartozásáról és releváns identitásformáiról a szakmai-tudományos és egyúttal a politikai viták még nem tekinthetők lezártak”, kijelentette, hogy a bunyevác közösség nem felel meg mindenben a törvényben előírt feltételeknek. Az akadémiai állásfoglalást a kezdeményezők utóbb – többek között a Szerb Tudományos Akadémia állásfoglalására támaszkodva – hevesen vitatták, és a kezdeményezés elbukásáért túlnyomórészt az MTA-t tették felelőssé², bár azt nem támogatta a kormány, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal, és az Országos Horvát Önkormányzat sem. Az Országgyűlés a 2006. december 12-ei ülésén 18 igen szavazattal, 334 nem ellenében, 7 tartózkodás mellett a kezdeményezést végül elvetette.³ Muity Mihály aznap e-mailben parlamenti vizsgálóbizottság felállítását kezdeményezte Szili Katalin házelnöknél - sikertelenül.

Pálinkás József 2008-as megválasztását követően 2009. február 23-án Muity Mihály személyes meghallgatást kért az MTA új elnökétől, továbbá azt, hogy „szíveskedjen megfontolni a folytonos történelmi jelenlétnek és identitástudatnak, valamint a hatályos hazai alkotmány és törvény betűinek is ellentmondó súlyosan egyoldalú állásfoglalást.” Az elnök a május 12-én kelt, Nyomárkay István és Maróth Miklós levelei alapján írt válaszában – amellyel, hogy leszögezte: önálló bunyevác nyelvről nem beszélhetünk – a következőket fejtette ki: „ha elfogadjuk, hogy a nemzeti(ségi) hovatartozás döntően attól függ, hogy a szóban forgó nyelvek (nyelvjáráások) beszélői mely közösségekhez tartozónak vallják magukat, valamint ha tekintetbe vesszük a bunyevácok szerbiai helyzetét, nem láthatjuk akadályát az önálló nemzeti kisebbségi státusz elnyerésének.” A kezdeményezők ezt a májusi válaszlevelet újabb, második akadémiai állásfoglalásnak tartják, és egyértelműen úgy interpretálják, hogy megváltozott az MTA álláspontja az ügyben. Az elnöki titkárság vezetője ugyanakkor arról tájékoztatta az OVB-t és a kezdeményező Bunyevác Túlélők Egyesületét, hogy Pálinkás József nem az MTA hivatalos állásfoglalását ismertette.⁴

A válaszlevél birtokában Muity Mihály 2010. január 11-én ismételten benyújtotta az országos népi kezdeményezés aláírásgyűjtő ívét hitelesítés céljából az OVB-nek, amit az a 3/2010. (I. 14.) sz. határozatával meg is tett. A határozat ellen többek között az Országos Horvát Önkormányzat nyújtott be kifogást az Alkotmánybírósághoz, hivatkozva egyebek mellett arra, hogy az eljárás során az OVB nem kérte ki az MTA elnökének állásfoglalását,

¹ A bunyevác népi kezdeményezés:

http://www.kisebbssegivalasztasok.mtaki.hu/hirek/bunyevac_nepi_kezdemenyezes_070319.html

² Lásd többek között: <http://www.delvidekia.hu/index.php> (Délvidéki S. Atilla történész honlapja)

<http://forum.index.hu/Article/showArticle?t=9055848&la=52310396> (Index Fórum – Mijo Baja Klubja – Bunyevác vagyok – vagyunk még bunyevácok!)

<http://forum.index.hu/Article/showArticle?t=9130749&la=49077626> (Index Fórum – Mijo Baja Klubja – Nemzetiségi elismerést a bunyevác népnek)

BUNYEVÁC HOLOKAUSZT. A bunyevác nép kálváriája - avagy miként lettem bozgor szülőföldemen, őseim szülőföldjén! <http://bunyevac.blog.hu/>

Mentsük meg együtt a bunyevác népet! <http://sos-bunyevacok-bunjevci.blog.hu/>

³ Igennel szavaztak: Alföldi Albert (MSZP, Bács-Kiskun megyei területi lista), Katanics Sándor (MSZP, szül. Kiskunhalas, Veszprém megyei területi lista), Márfa Péter (MSZP, Bács-Kiskun megyei területi lista), Mecs Imre (MSZP, országos lista), Orosz Sándor (MSZP, budapesti egyéni választókerület), Bánai Gábor (Fidesz, Bács-Kiskun 10. választókerület, Bácsalmás), Benesik János (Fidesz, Komárom-Esztergom megyei területi lista), Járvás István (Fidesz, Jász-Nagykun-Szolnok megyei területi lista), Zsigó Róbert (Fidesz, Bács-Kiskun 9. választókerület, Baja), Kuncze Gábor (SZDSZ, Pest 12. választókerület, Szigetszentmiklós), Boross Péter (MDF, Pest megyei területi lista), Csapody Miklós (MDF, országos lista), Herényi Károly (MDF, országos lista), Hock Zoltán (MDF, országos lista), Karsai Péter (MDF, szül. Jánoshalma, országos lista), Katona Kálmán (MDF, budapesti területi lista), Pettkó András (MDF, országos lista), Vas János (MDF, országos lista).

⁴ Bunyevác bonyodalmak (Népszabadság, 2010. február 3.). http://nol.hu/belfold/20100203-bunyevac_bonyodalmak

amely a kezdeményezők szerint már 2009-ben megszületett. Az AB a 148/2010. (VII. 14.) sz. határozatával az OVB döntését helybenhagyta, és a törvényt egyben úgy értelmezte, hogy az OVB kötelessége az MTA elnökének állásfoglalását beszereznie, és azt a kezdeményezéssel együtt az Országgyűlés elé terjesztenie. Az OVB végül a december 3-ai ülésén hozott 690/2010. sz. határozatában állapította meg, hogy az őszi önkormányzati választásokra is tekintettel, a kezdeményezők kb. 1400 aláírást gyűjtöttek össze, illetve a testület elnöke, Bordás Vilmos aznap levélben kérte fel Pálincás Józsefet a véleményének kialakítására 2011. január 10-ei határidővel.

A magyarországi kisebbség-definíció

A fő vizsgálandó kérdés, hogy a magyarországi bunyevácok megfelelnek-e a törvényi feltételeknek, azaz a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló 1993. évi LXXVII. törvény kisebbség-definíciójának: „*I. § (2) E törvény értelmében nemzeti és etnikai kisebbség (...) minden olyan, a Magyar Köztársaság területén legalább egy évszázada honos népcsoport, amely az állam lakossága körében számszerű kisebbségben van, tagjai magyar állampolgárok és a lakosság többi részétől saját nyelve és kultúrája, hagyományai különböztetik meg, egyben olyan összetartozás-tudatról tesz bizonyosságot, amely mindezek megőrzésére, történelmileg kialakult közösségeik érdekeinek kifejezésére és védelmére irányul.*”

A hatályos rendelkezések szerint a kisebbségi törvény személyi körébe kizárólag a magyar állampolgársággal rendelkezők tartozhatnak. A továbbiakban néhány objektív feltételt állapít meg: a százéves honosságot (tisztázatlan, hogy mikortól számítva), a számbeli kisebbséget, valamint a saját nyelv, kultúra és hagyományok meglétét. Szubjektív eleme a meghatározásnak az összetartozás-tudat, amely mindezek kifejezésére, a közösség érdekének kifejezésére és védelmére irányul.

Vizsgálatunk során két szempontot vettünk figyelembe: egyrészt azt, hogy a bunyevác népcsoport eleget tesz-e a törvény által támasztott követelményeknek, másrészt pedig azt, hogy a jogszabályi elismerés hozzájárul-e, és ha igen, mennyiben a közösség önérvényesítéséhez.

A magyarországi bunyevácok

A bunyevácok eredetéről, elnevezéséről, nemzeti-etnikai, kulturális, vallási és nyelvi hovatartozásáról, releváns identitásformáiról, esetleges önálló entitásukról megoszlik a tudományos szakirodalom állásfoglalása, és az ezekkel kapcsolatos, térben és időben is jelentősen determinált szakmai-tudományos – és egyúttal politikai – viták még nem igen tekinthetők véglegesen lezártak. E sajátos helyzet kialakulásában komoly szerepet játszanak a modern nemzetté válás időszaka előtt a Felső-Bácskába érkezett népcsoport feletti ellenőrzésért utóbb a 18-19. században, illetve részint a 20. században az egymással rivalizáló, de olykor egymást át is fedő, kiegészítő horvát, szerb (és magyar) nemzeti integrációs és asszimilációs törekvések. Ezen különböző oldalakról érkező, korszakonként eltérő intenzitású politikai szándékok – ti. a népcsoportnak otthont adó országok (Magyarország, Szerbia) részéről, Horvátország megerősödése, függetlensége nyomán keletkező megfontolások, a különféle déli szláv nemzeti és a délszláv egységtörekvések hatásai, valamint a bunyevác értelmiségiek ezzel kapcsolatos, ezekre jórészt reflektáló önmeghatározási kísérletei – jól nyomon követhetők a szakirodalom álláspontjának változásaiban, módosulásaiban.

A második világháború utáni hazai szakirodalom a magyarországi bunyevácokat egyértelműen a horvátokhoz sorolja (pl.: BARICS et al. (1998) 4. BÁRTH (1995) 17. BOTTLIK (2003) 122. GYUROK (1998). HEKA (1998) 63. KISS (1992) 115. KISS (1998)

7. MÁNDICS (1986) 343. (1989) 22. (1992) 138. SAROSÁ CZ (1973) 369. SOKCSEVITS (2003) 67-68. UROSEVICS (1969a) 26-27.). Ezek szerint a bunyevácok a Bácskában élő horvát népcsoport, amely a nyugat-hercegovinai „új-što” nyelvjárás „i-ző” változatát és a latin betűket használja, bár nyelvében közelebb áll a szerbekhez, de vallásában a horvátokhoz kötődik (MÁNDICS (1989) 15. 22.). Mindazonáltal a nyelv nagyon közel áll a horvát irodalmi nyelvhez is. Kétségtelen azonban, hogy a korábban csupán premodern lokális és etnikai tudattal bíró, de a horvátságához az eredetileg horvát etnikai területen található kibocsátó szállásterület, valamint a római katolikus vallás révén kötődő népcsoportot a 19-20. századra, azaz a modern nemzetek kialakulásának idejére már a horvát nemzet sikeresen integrálta. Annak azonban a földrajzi peremén, mi több, államhatárok által elválasztva a sajátos etnikus jegyek, lokális minták hatására ezt többen napjainkban is vitatják.

A szakirodalomban többé-kevésbé elfogadott, hogy a bunyevácok a magyarországi horvát kisebbséghez tartoznak, amely egyike a legösszetettebb hazai kisebbségi csoportoknak. A horvát kisebbség nem egy tömbben helyezkedik el, hanem számos, néhány egymáshoz közeli településből álló szórványról beszélhetünk, amelyek népessége különböző időszakokban, egymástól eltérő nyelvjárás birtokában érkezett az ország mai területére. Főbb csoportjaik:

- a *ča* nyelvjárást beszélő *nyugat-magyarországi (gradistyei) horvátok* (vagy vízi horvátok, krabótok stb.), akik a burgenlandi mintegy 40 ezres horvát kisebbséggel és a szlovákiai horvát szórványokkal (Dunacsún, Horvátjářfalu, Horvátgurab Pozsony térségében) mutatnak rokonságot. Magyarországon fontosabb településeik: Szentpéterfa, Felsőcsatár, Narda, Horvátzsidány, Peresznye, Und, Kópháza, Bezenye, Kimle, Hidegség, Fertőhomok, Ólmod, Répcevis.

- a *Mura-menti, vagy kaj-horvátok* (Murakeresztúr, Tótszerdahely, Tótszentmárton, Molnári, Semjénháza, Fityeház, Bajcsa – az utóbbi Nagykanizsához tartozik).

- a *Dráva-menti horvátok*, akik részben szintén a kaj - nyelvjárást beszélik (Lakócsa, Szentborbás, Tótfalfalu és Drávakeresztúr), míg másik részük (Potony, Felsőszentmárton, Drávasztára, Révfalu) a što – nyelvjárás e-ző változatát beszéli.

- a baranyai horvátok a što – nyelvjárás e-ző és i-ző változatait használják. Itt élnek a *bosnyák-horvátok* (Szalánta, Németi, Pogány, Áta, Pécsudvard, Kővény és Szemely), valamint *sokác-horvátok* egy része (Kásád, Kátoly, Olasz, Versend és Mohács).

- a Bácskában részben sokácok lakta település Hercegszántó.

- a bácskai *bunyevácok*.

- a *Duna-menti, vagy rác-horvátok* (Dusnok, Bática, Ercsi, Tőköl, Dunaújváros, Szentendre), akik a što – dialektust használják.

A bunyevácok eredete kapcsán az a domináns vélemény, hogy több, a 15-17. századok közötti hullámban lezajlott bevándorlás eredményeként kerültek a mai lakóterületükre, az utolsó hullámuk 1687-ben érkezett Baja – Szeged – Szabadka – Zombor térségébe.⁵ De felhúzódtak egészen Budáig, Székesfehérvárig, ill. Szeged környékén, pl. Deszken is megtelepedtek. Ez utóbbi közösségek a bajai térség és egyes Duna-menti települések kivételével a 19. század közepére beolvadtak, eltűntek. 1987. március 8-án, a Vígyszínházban tartott gálaműsorral vette kezdetét a magyarországi „horvát-bunyevácok” letelepedésének 300. évfordulója alkalmából tartott ünneppsorozat. A meghatározó 1687-es dátum azonban nem jelenti azt, hogy korábban ne lettek volna, ha kisebb számban is, katolikus déli szlávok a régióban (KELEMENNÉ-KŐHEGYI (1987) 141. KŐHEGYI (2000) 11.).

⁵ A bunyevácok nevére és eredetére vonatkozó teóriák rövid összefoglalása: BULJOVČIĆ (1986).

A bunyevác névnek első hivatalos és legtöbbet hivatkozott említése 1622-ből, a kalocsai egyházmegyéből származik: egy ún. Bunievci plébánia vezetése iránti kérelem fogalmazódott meg Róma számára. A nevet a 19. században szóelemzéssel a Mostartól délre, a Neretvába ömlő és Boszniát Dalmáciától elválasztó Buna folyónévvvel hozták összefüggésbe – mondván, hogy a térségben egyes vidékeket gyakorta folyónevekről neveznek el (Fra J. Vladyty) (BELLOSICS (1909). HEKA (1998) 65. UNYI (1947) 27.). Más álláspontok szerint a „buniti” – lázadni, felkelni szóból származik. Megint mások szerint az elnevezés III. (vagy) IV. Bonifacius pápák (7. század) neve nyomán alakult ki. Egyes vélemények szerint az avignoni pápaság idején a bosnyák, hercegovinai katolikusok a római IX. Bonifácot (14-15. század) ismerték el pápának – azaz „Bonifác”-pártiak voltak. A lázadó jelentéssel összefüggésben a szónak lehet pejoratív értelmezése (gyülevész, söpredék) is, így egyes kutatók szerint a bácskai szerbek gúnyból és gyűlöletből nevezhették bunyevácnak a vidékre a 17. század végén tömegesen érkezőket. A korábbi vélekedésekkel szemben, a leginkább a második világháború után elterjedt álláspont szerint – a Jugoszláv Enciklopédiában megfogalmazottak alapján – a bunyevácok eredete a Svilaja-hegytől északra a Dinara-hegység mentén elterülő vidék lehetett, őket nem lehet kapcsolatba hozni a Buna folyóval, mert az annyira kicsi. Ezért a név inkább a bunja (kunyhó) szóból eredeztethető (BARICS et al. (1998) 4. HEKA (1998) 67. P. SZOJKA (1990) 11. SOKCSEVIC (2003) 68.). A bunyevác elnevezésen kívül a korabeli forrásokban előfordult a szláv, dalmata, illír, katolikus szerb, katolikus rác is.

A bunyevácok ferences rendi értelmiségi rétege a 18. század végére már horvát nemzeti tudatú volt, és írásaiban teret szentelt a horvát-illír eredetelmélet alátámasztásának is. Katáncsich Péter ferences történétíró például 1798-as munkájában a sokácokat és bunyevácokat az ókori thrák-pannonoktól és dákoktól eredeztette, akik már a szlávok tömeges, 6. századi letelepedése előtt jelen voltak a Balkánon. Ezt az elgondolást képviselte Unyi Bernárdin ferences történész is 1947-es könyvében.⁶ A 19. század folyamán a délszláv egység gondolatoknak a bácskai bunyevácok körében nem igen voltak hívei, sőt a század során, a što nyelvjárás „ijező” változatát alapul vevő horvát irodalmi nyelv kodifikálása (L. Gaj) inkább megkönnyítette a horvát nemzetbe való integrálódásukat. A dualizmus korának magyar asszimilációs törekvéseinek ellenhatásaként jelentkezett az ún. bunyevác „nemzeti ébredés” az akkoriban már a nemességét és a polgárságát már régóta elvesztett bácskai bunyevácok, falusi közösségek körében. A korszak meghatározó alakja, a kalocsai segédpüspök Antunovich Iván bunyevác történétíró 1884-es munkája a dicső múlt, a horvátországi származás felidézésével kívánta szolgálni a nemzetébredést.⁷ A Monarchia

⁶ „(...) a legnagyobb valószínűség szerint a mai macedónok, thrákok, bosnyákok, arnauták-albánok, bunyevácok és sokácok már a Balkánnak nagy szláv előzőnlése előtt ott voltak és a nem a szerbektől és horvátoktól tanulták meg nyelvüket. Ezt igazolja nyelvüknek még ma is különleges dialektikája, a szavak kiejtésének más-más akcentusa és a beszédnek jellegzetessége” (UNYI (1947) 14.). Szárics Jenő a Regélő Pesti Divatlapban, 1842-ben megjelent népismertetésében is a bunyevácok sajátosságaira mutatott rá: „Van egy nemzetke honunk alföldén, melly bár eredetere szláv, s nyelve is rokon a többi szlávokéval; nemzeti jelleme, szokásai, külső testalkata, s viselete mégis annyira eltér testvéreitől; hogy arra ráismerni – kivevén a nyelvet – alig lehetne. S e nemzetnek s fiainak neve Bunyevacz, kiket különös sajátosságaik miatt esmértetni, remélem, nem lesz felesleges.” Idézi: MÁNDICS (1992) 137.

Csupán érdekességként említhető, hogy olyan álláspont is megfogalmazódott, amely már egyenesen megkérdőjelezte a bunyevácok déli szláv eredetét. Meznerich Jenő például 1938-as tanulmányában a középkori kereszties hadjáratok Balkánon maradt, sebesült vagy beteg normann lovagjaitól származtatta a későbbiekben szerinte jelentősen elszlávosodott népcsoportot: „(...) azt hiszem, a leghatározottabban állíthatjuk, hogy a bunyevácok, azaz a Bácska területén betelepített dalmaták, nem azonos, de még csak nem is rokon eredetű népfaj a délszlávokkal, hanem a Délolaszországba és Szicíliába benyomult és ott uralomra jutott ősgermán normannoknak a Balkánra vetődött és ottrekedett leszármazói.” MEZNERICH (1938) 42.

⁷ Antunovich szerint a bunyevácok a Buna vidékéről a török elől északnyugatnak, Splitnek és Zenggnek vették az irányt, útközben hozzájuk csatlakoztak a Livno vidéki katolikusok is, majd együtt továbbkényszerültek

utolsó évtizedeiben alapítottak bunyevác folyóiratot, hetilapot, Szabadkán és Baján olvasókört, kaszinót (UROŠEVIĆ (1969b)), 1879-től rendezték meg az azóta hagyománynak számító báljaikat, a prélókat, illetve akkoriban született meg a bunyevácok nem hivatalos himnusza is. 1906-ban már huzamosabb időre létre tudott jönni a Bunyevác Párt, amely elsősorban a bunyevác iskolák létrehozásáért, a magyarosító törekvésekkel szemben szállt síkra. A 20. század elejére a bunyevác értelmiség már egyértelműen horvát orientációjú volt, többsége kiállt az egységes délszláv állam megalakításáért és a bunyevácok lakta területek elcsatolásáért. A szerb kísérletek a bunyevácok integrálására (katolikus szerbek) nem igen jártak sikerrel – ezt a szándékot a nagyszerb nacionalizmus részéről a bunyevácoknak a horvátoktól való leválasztásának, elkülönítésének törekvése váltotta fel a 20. század utolsó évtizedeiben. Ezért jelenhettek meg a bunyevácok, mint önálló déli szláv entitás egy 1986-os jugoszláv munkában (Ante Sekulic): *„Nagyon széles területen szétszóródva a bunyevácok ugyanannak a népnek, azonos nevű és – a távolságok ellenére – még mindig sok közös szokással bíró igen erős embercsoportnak a részét alkotják. (...) egy igen erős embercsoport, amelynek a létszáma ma eléri a félmilliót...”* (MÁNDICS (1992) 137-138.). A Vajdaságban az 1991-es népszámláláson újra bevezették a külön bunyevác és sokác kategóriákat – mintegy 20 ezren vallották magukat bunyevácoknak és sokácnak, miközben a horvátok száma folyamatosan csökken. A kisebbség autonómiájának megvalósítására 2003 tavaszán Bunyevác Nemzeti Tanács alakult – a már létező Horvát Nemzeti Tanáccsal párhuzamosan –, bár egyetlen vajdasági községben sem lett hivatalos nyelv a bunyevác.

A Magyarországon belül maradt bunyevácok a magyarországi horvát kisebbség nemzetiségileg egyik legöntudatosabb csoportját képezik. A második világháború végén az általuk lakott falvakban jelentős jugoszláv partizántevékenység volt, illetve a déli szláv kisebbségek (horvátok, szerbek, szlovénok) érdekeinek védelmére létrejött Magyarországi Szlávok Antifasiszta Frontjának számos helyi szervezete működött a térségben (TÓTH (2003)). A Front, majd a későbbi Magyarországi Délszlávok Demokratikus Szövetségének (MDDSZ) vezetőségében, a magyarországi délszláv újság szerkesztőségében több bunyevác (pl.: a később elítélt Vujity Pavle) is tevékenykedett. A garai térségnek 1958-1990 között bunyevác származású országgyűlési képviselői voltak, az MDDSZ főtítkári posztját 1973-1981 között a csávolyi pedagógus, Mándics Mihály töltötte be. Az 1949-ben bezárt bajai olvasókört (Čitaonica) 1957-ben a városi Hazafias Népfrent keretében újjáalakították. 1988 nyarán Muity Antal elnökletével önálló egyesületként, mintegy háromszáz taggal alakult meg a „Bajai Bunyevác Olvasóköri” (MÁNDICS (1989) 45. ZNOROVSKY (1989) 14.).⁸

1989-ben jegyezték be a bajai székhelyű Bunjevacka zlatna grana Kulturális Egyesületet (60.502/1989. 18/I.).

1990-ben jött létre szintén egyesületi alapon a Magyarországi Horvátok Szövetsége (MHSZ), amely hat régió horvát lakosságát köti össze. A hazai horvát kisebbség különböző csoportjait szándékai szerint mások számára is nyitott módon összefogó, önálló kisebbségi

Kninig. Itt kettéoszlottak – nagyobbik rész a hegylanc tengerparti vidékét vette birtokába, kisebbik rész pedig a hegységen átkelve, a Zrmanj folyó környékét, ahonnan tovább folytatták a menekülésüket Szlavóniába és a Bácskába (UNYI (1947) 23-24.). Ivin P. szerb nyelvész 1958-as munkája szerint: „... bácskai bunyevácaink kettős migrációt éltek át. Legközelebbi rokonaik ma Likában, Észak-Dalmáciában és Délnyugat-Boszniában élnek. Elsődleges lakhelyük biztosan ott volt, mert a törökök előtt ez a ça-nyelvjárás területe volt, bunyevácaink pedig a tiszta što-nyelvjárást beszélik. Minden bunyevác igazi hazáját, - ezeknek északkeleten és azoknak nyugaton – mutatja a közös dialektus, mely egy beszédtypust reprodukál a Neretva nyugati partjáról, Mostar környékéről. Mint ahogy Kelet-Hercegovinából messzire szóródtak a pravoszláv hitű ije-ző nyelvváltozatot beszélők, így a Nyugat-Hercegovina a katolikus i-ző nyelvváltozatot beszélők migrációjának volt a forrása. Az első nagy kimozdulásra a török invázió adott lökést, a Mostar – Gospic –alapítvány ezt világosan megmutatja. Később a török hódítások utolérték ezeket a menekülőket az új hazában. Ekkor egy részük új akcióra határozta el magát, északkelet felé való vándorlásra; a távoli Bácskába, mely akkor már szintén török fennhatóság alatt lévő, azonban sik és termékeny volt.” Idézi: MÁNDICS 1986. 344. p.

⁸ Bunyevác olvasóköri (MTI, 1988. 06. 06.). A bírósági határozat száma: 60.380/1989. 2.

szervezet megalakítását éppen az MDDSZ-el elégedetlen bácskai bunyevácok kezdeményezték 1989 végén Baján.⁹ Alapító okiratában utal a történetileg kialakult regionalitásra, bár a népcsoportokat külön nem nevezi meg. „A Szövetség a magyarországi horvát kisebbség történelmileg kialakult területi elhelyezkedésének megfelelően hat egyenrangú régióban fejt ki tevékenységét: Baranya megyei régió; Bács-Kiskun megyei régió; Dráva-menti régió; Gradistyei-régió; Budapesti és Pest megyei régió; Mura-menti régió.” A szövetség első központja Pécs lett.¹⁰ Ide látogatott el az év októberében Zdravko Mrcic, a Horvát Köztársaság külügyminisztere, aki arra ösztönözte a szervezetet, hogy még a szabor elnökének november közepére tervezett látogatása és a szövetség november eleji, szombathelyi kongresszusa előtt terjessze ki a működését minden magyarországi horvát kisebbségi csoportra.¹¹

Már az 1990. november 2-3-án, Szombathelyen megtartott első kongresszuson felszínre kerültek a népcsoportok közötti regionális ellentétek: a küldöttek a vitákban kinyilvánították az igényüket a különböző régiók önállósodására, és megszavazták az alapszabály módosítását, amely autonómiát biztosított számukra. A szövetség adminisztratív központja Budapest lett, míg területi vezetések működtek Szombathelyen, Pécsen, Zalában, Somogyban és Bácskában.¹² A tisztségében megerősített elnök, Frankovics György 1991 tavaszán azt hangsúlyozta, hogy a hat egyenrangú regionális központ tág teret enged a helyi horvátság kezdeményezései számára.¹³

1991 elején jegyezte be a Bács-Kiskun Megyei Bíróság az MHSZ bajai székhelyű Bácskai Regionális Szervezetét (60.002/1991. 2.). Ugyancsak 1991-ben jegyezték be a katymári NEVEN Bunyevác Kulturális Egyesületet (60.054/1991. 11).

1991 augusztusában a horvátországi menekültek befogadásában és ellátásában is segítő Bajai Bunyevác Olvasókör „mint a Magyarországon élő horvátok egyik szervezete” arra kérte a magyar kormányt, hogy mielőbb ismerje Horvátország függetlenségét.¹⁴

Az MHSZ 1993. március 19-20-án tartotta II. kongresszusát Nagykanizsán, amelynek keretében ismételten láthatóvá váltak a regionális ellentétek. A küldöttek egy része előkészítetlennek minősítette az eseményt, nem fogadták el az elnökségi beszámolót, illetve az új alapszabály elfogadása után az ellenőrző bizottság eredetileg tervezett megújítása mellett felvetették az elnök és a titkár személyének kérdését is. Erre a baranyai és somogyi küldöttek, illetve Frankovics elhagyták a helyszínt, a maradó régiók képviselői (Budapest, Nyugat-Magyarország, Bácska) pedig úgy határoztak, hogy – mivel nem volt már meg a személyi kérdések eldöntéséhez szükséges kétharmad – április közepére Budapestre ismét összehívják az MHSZ kongresszusát.¹⁵ Április 17-én így a fővárosban fejeződött be a II. kongresszus, amelyen már az előzőleg kivonult régiók képviselői is jelen voltak. A szövetség végül megőrizte az egységét, és elnökké Osztrogonác Józsefet választották, míg az országos titkár pozíciójában megerősítették Karagics Mihályt.¹⁶

1993-ban jegyezték be a bajai székhelyű Horvát Kulturális Központ Bunyevác Olvasókör Egyesületet, amely célul tűzte ki, hogy „segíti a bunyevácok anyanyelvének

⁹ Önálló horvát szövetség alakult (MTI, 1989. 12. 18.). Érdekes, hogy 1990-ben jött létre a Sokác Horvátok Országos Szervezete Hercegszántó székhellyel (60.111/1990. 4).

¹⁰ Otthonra talált az új horvát szövetség (MTI, 1990. 03. 07.).

¹¹ A horvát külügyminiszter Pécsen (MTI, 1990. 10. 22.).

¹² A kongresszus előkészítése során már magát a lehetséges helyszíneket is komoly belső viták övezték. A MAHORSZ alakuló ülése (MTI, 1990. 11. 04.). Egység a magyarországi horvátok között – kongresszus (MTI, 1990. 11. 03.).

¹³ „Lendületvétel” a horvát szövetségnél (MTI, 1991. 04. 15.).

¹⁴ A bajai bunyevác olvasókör állásfoglalása a horvátországi helyzettel kapcsolatban (MTI, 1991. 08. 30.).

¹⁵ Új kongresszus: horvát szövetség (MTI, 1993. 03. 21.). Horvát kizorítódsdi? – a szövetség elnöke a kongresszusról (MTI, 1993. 03. 21.).

¹⁶ Magyarországi Horvátok Szövetségének kongresszusa (MTI, 1993. 04. 17.).

használatát és fejlesztését. Segít a katolikus vallásos szellem kialakításában és ápolásában. Tevékenységével segíti a bunyevácok nemzetiségi jogainak gyakorlását, a kollektív és egyéni jogaik érvényesítését. Minden évben megrendezi a bunyevác Veliko Prelot. Művelődési házként üzemelteti az egyesület székházát, ennek keretében egyesületi rendezvényeknek biztosít helyet, működési feltételeket. Amennyiben egyesületi érdekeket nem sért, az épület egyes részei nem egyesületi rendezvény megtartása térítés ellenében kiadhatók. Az egyesület a tagság igényeinek megfelelően olvasó-, tánc-, zenei-, színjátszó-, ifjúsági-, képzőművészeti-stb. szakcsoportot létesít. Az egyesület céljai megvalósítása érdekében együttműködik belföldi és külföldi állami és társadalmi szervezetekkel, beleértve a határon túli magyar nemzetiségi szervezeteket is.”

1995 júniusában a horvát kormány, a Vajdasági Horvátok Demokratikus Közösségének, valamint a magyarországi horvátok képviselői Baján közös nyilatkozatot adtak ki, amelyben egyértelműen horvátnak minősítették a bunyevácokat. A nyilatkozat ellen a következő hónapban tiltakozott a vajdasági Bunyevác-Sokác Párt elnöke.¹⁷

Az 1995. november 18-án, Pécsen megtartott kongresszusán az MHSZ a kisebbségi önkormányzatok megválasztását követően is az önálló szervezetként való fennmaradása mellett döntött. Az alapszabályt egyebek mellett úgy módosították, hogy az országos választmány funkciót egy, a hat régió által egyenként delegált két-két személyből álló elnökség veszi át. Az ellenőrző bizottság létszámát a korábbi hatról ötre kívánták csökkenteni, de a budapesti és a bácskai régió bojkottja (nem állítottak jelölteket) miatt végül három főre mérsékeltek. A szövetség új elnöke az alapító és első elnök Frankovics György lett.¹⁸

1996 őszén Ratko Markovic szerbiai miniszterelnök-helyettes Szabadkán kijelentette, hogy a bunyevácok anyaországa Szerbia, és ezt a tényt figyelembe veszik azokon a diplomáciai tárgyalásokon, amelyek a magyarországi szerbek és a jugoszláviai magyarok helyzetét érintik. A nyilatkozat ellen tiltakozó jegyzékkel reagáltak Zágrábban, illetve kifejezték egyet nem értésüket a magyarországi horvátok képviselői is.¹⁹

1997 novemberében, egy zágrábi tanácskozáson Karagics Mihály, az Országos Horvát Kisebbségi Önkormányzat elnöke kijelentette, hogy a magyar politikusok lassan, de biztosan kezdik megérteni, hogy a bunyevácok, a sokácok és a katolikus rácok is tulajdonképpen horvátok.²⁰

1998-ban jött létre a bajai székhelyű Bunyevác Túlélők Egyesülete (az ezzel kapcsolatos bírósági határozat 1999 februárjában emelkedett jogerőre, 60.128/1998. 4), amely Muiy Mihály vezetésével mind a 2006-os, mind pedig a 2010-es népi kezdeményezés mögött áll. 2000-ben jegyezték be a Vaskúti Bunyevác-Horvátok Kulturális Egyesületét (60.096/2000. 10).

1999 májusában az Országos Horvát Önkormányzat Ügyrendi Bizottsága elkészítette a kisebbségi törvény módosításáról szóló tervezetét, amelyet az Önkormányzat Közgyűlése június 5-én fogadott el, majd június 17-én, Karagity István elnökhelyettes küldött meg Kósáné Kovács Magdának, az Országgyűlés Emberi jogi, kisebbségi és vallásügyi bizottsága akkori elnökének. A tervezet a honos népcsoportok felsorolásánál, a horvátsághoz sorolva feltüntette volna a bunyevácot, a dalmátot, a sokácot, a katolikus bosnyákot és a rácot is.

Az 1970-es évek óta működő helyi hagyományörző klub bázisán (SZÉNÁSINÉ (2009) 101.), 2006-ban jegyezték be a bácsalmási székhelyű Bunyevác-Horvátok Közhasznú Egyesületét (60.115/2006. 6), amely szándékai szerint „keretet biztosít a helyi bunyevác-horvátok sokszínű kulturális hagyományai ápolásának, összefogja a különböző művelődési ágakban folytatott tevékenységet. Tevékenységével alkotó módon gyarapítja a város és

¹⁷ Bunyevácok: bajai nyilatkozat – vajdasági reagálás (MTI, 1995. 07. 06.).

¹⁸ A Magyarországi Horvátok Szövetségének kongresszusa Pécsen (MTI, 1995. 11. 18.).

¹⁹ Bunyevácok – horvát tiltakozás (MTI, 1996. 10. 05.).

²⁰ Horvát kisebbségek – magyarországi helyzet (MTI, 1997. 11. 30.).

környéke bunyevác-horvátok nemzeti kulturális hagyományait és értékeit, lehetősége szerint a horvát nyelv alsó-, közép- és felső-fokú oktatását. Ellátja a működési területén élő bunyevác-horvátok kulturális érdekvédelmét, javaslataival, kezdeményezéseivel elősegíti a helyi horvát kisebbségi önkormányzat, továbbá a települési önkormányzat bunyevác-horvát kisebbségeket érintő döntéseit, részt vállal azok végrehajtásában. Ösztönzi a működési területén élő bunyevác-horvátokat identitásuk megőrzésére, fejlesztésére, a nyelvi-kulturális hagyományok átörökítésére, különös gondot fordítva az ifjúság nevelésére. Működésével elősegíti a hagyományörző kisebbségek kialakulását, működését. Kulturális fórumokat, rendezvényeket szervez, továbbá koordinálja az egyesület és a térség nemzetiségi és kulturális kapcsolatait. Elősegíti és kezdeményezéseivel bővíti Bácsalmás Város Önkormányzata és Bizovác község testvérvárosi, valamint más horvátországi kapcsolatait, kulturális, sport és gazdasági területen egyaránt. Közhasznú feladatai ellátása során szoros kapcsolat kialakítására törekszik a Bácsalmáson működő önkormányzattal, intézményekkel, civil szervezetekkel és más nemzetiségi közösségekkel egyaránt.”

Ugyancsak 2006-ban jegyezték be a bajai Zlatna Grana Hagyományörző Egyesületet, amelynek vezetői vélhetően szintén a bunyevác kezdeményezés mellett állnak (60.137/2006. 4.).²¹

A nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló törvény előkészítése, a személyi hatályának kidolgozása során nem került napirendre a horvátokhoz sorolt bunyevácok külön szerepeltetése. Mindazonáltal a bunyevácok egyes köreiben az erre irányuló politikai törekvés már akkor is létezett: a jogszabály elfogadása előtt egy hónappal a katymári NEVEN Bunyevác Kulturális Egyesület tiltakozott az Országgyűlés Emberi jogi, kisebbségi és vallásügyi bizottságánál a népcsoport felsorolásának elmaradása miatt.²² A népcsoport törvényi felsorolásba való felvétele a 2006-os bunyevác kisebbségi kezdeményezés kapcsán került újra politikai napirendre. Azokon a településeken, amelyeken a népszámlálások eredményei szerint is számottevő kisebbségi kötődésű lakosság maradt meg a 20-21. század fordulójára, 1994-től kezdve, növekvő számban került sor kisebbségi önkormányzatok megalakítására. A legutóbbi, 2010-es választások alkalmával összesen 15 horvát kisebbségi önkormányzatot választottak meg eredményesen Bács-Kiskun megyében (*1. sz. melléklet*). 2007-ben területi szintű kisebbségi önkormányzatot is létre tudott a megyei horvát kisebbség, és erre 2011 elején is lehetőségük nyílik. Horvát kisebbségi nyelvoktatás a térségben Baja, Csávoly, Gara, Katymár egyes iskoláiban, míg kéttannyelvű, kiemelt szintű horvát tanítás

²¹ A szervezet céljai: Egyesületünk a bunyevác „Aranyág” nemzetiségi és vallási hagyományörző egyesület. Az 1993-ban Bajához csatolt Bajaszentistván elődfalvainak a Duna-szabályozás következtében való felköltözése utáni (az akkori köznyelvben Vancaga elnevezésű) falu, s templom Szent Istvánról való érseki felszentelésével és elnevezésével egy időben kialakult a „Zlatna Grana” kulturális közösség, mai szóval egyesület, melynek tevékenységének folytatása a célunk. A Zlatna Grana tagjainak - a bunyevác kulturális identitás és hagyományaink fennmaradásának érdekében - az anyanyelvi vallási élet mellett egyik régi alapcélkitűzése a Krisztusi és az ország törvényeinek megtartása volt és marad. A bajaszentistváni (bunyevácul vancagai) bunyevác hagyományok őrzése, néptáncok és bármely néprajzi és helytörténeti emlék, közte nemzetiségi viselet fellelése és használata színi előadásokon, néptánc és egyéb kulturális előadásokon, bemutatókon. A ZLATNA GRANA célja e néphagyományok megőrzése, bemutatása, oktatása, közreadása és terjesztése, az egyesület előadásain és összejövetelein a társasági élet kulturált eltöltése és fejlesztése. Hagyományörző és nemzetiségi társasutazások szervezése, - vallási közösség is lévén - búcsújáró helyek látogatása a régi hagyományok szerint. Kapcsolattartás az évszázadok során szétszakadt bunyevác és rokon közösségekkel, s az elmúlt évtizedek alatt Bajaszentistvánról, az egykori Vancagáról és környékéről elvándoroltakkal és utódaikkal, kiknek felmenőinek sírjai itt domborulnak. Véleménynyilvánítás helyi és regionális identitási és kulturális célokat érintő ügyekben.

²² Dujmov Istvánnak, a katymári Neven Bunyevác Kulturális Egyesület elnökének levele Fodor Gábornak, az Országgyűlés Emberi jogi, kisebbségi és vallásügyi bizottsága elnökének. Magyar Országgyűlés Irat- és Levéltára 1990-1994. Emberi jogi, kisebbségi és vallásügyi bizottság 33. d. Az egyesület utóbb részesült az Országgyűlés kisebbségi szervezettámogatási keretéből.

egyedül Hercegszántón, az Országos Horvát Önkormányzat fenntartásában működő iskolában zajlik.

A történeti, nyelvészeti és néprajzi kutatások szerint a magyarországi bunyevácok legközelebbi rokonai Horvátországon belül Nyugat-Dalmáciában, Gorski kotarban, Likában és Fiume környékén, illetve a Vajdaságban (Bácskában) élnek. Ante Sekulic szerint 1930-ban még kb. 400 ezren voltak: Közép- és Észak-Dalmáciában 250 ezer, Fiume környékén (Fiume, Zengg, Lika) 56 ezer, Duna-mentén 100 ezer (HEKA (1998) 65.). A bunyevác név használata leginkább az utóbbiakra vonatkozik: az észak-dalmáciaiak nem szívesen nevezik magukat bunyevácoknak. Jovan Erdeljanovic tipológiája szerint a bácskaiak az ún. dunamenti bunyevácok. Legközelebbi kapcsolataik nem is az eltűnőben lévő horvátországiakhoz, hanem a vajdasági bunyevácokhoz fűzik őket.

Legnagyobb számban Bács-Kiskun megyében, Baján (Alsóváros és az 1930-ban ide csatolt Bajaszentistván) és környékén (Bácsalmás, Bácsbokod, Bácsszentgyörgy, Csávoly, Felsőszentiván, Gara, Katymár, Mátételke, Vaskút, Csikéria, Tompa). Egyes korábbi magyarországi népszámlálások alkalmával (1930, 1941, 1949) lehetőség nyílt az anyanyelv és utóbb a nemzetiség vonatkozásában a bunyevác megjelölésére, részben ezt a kategóriát 1960-ban és 1970-ben az „egyéb délszláv” váltotta fel (VÉKÁS (2005) 503-506.).²³ A

²³ Ezzel összefüggésben, az 1992. október 9-én, a Vas megyei Kétvölgyön megalakult, a magyarországi szlovének tekintélyes részének érdekeinek képviseletére igényt formáló – bár meglehetősen rövid életű – Magyarországi Vendek Szövetsége (MVSZ) kikérte a Központi Statisztikai Hivatal állásfoglalását a vendkérdésről. A KSH Népszámlálási Főosztályának munkatársa, Nagy Orbán válaszelevelében (1993. február 5.) áttekintette a népszámlálási kategóriák és a különböző déli szláv népcsoportok viszonyát. Az alábbiakban ebből idézünk:

„(...) Az ezután [1949 után] következő népszámlálások azt a gyakorlatot folytatták, hogy a felvételt megelőzően konzultáltak az illető nemzetiségi szövetséggel és ennek kívánsága szerint került már a kérdőíven előnyomtatásra, majd publikálásra az illető nemzetiség elnevezése, adata. Ez a módszer azt vonta maga után, hogy A NEMZETISÉGI SZÖVETSÉGEK – ÍGY A DÉLSZLÁV IS – A MINDENKORI POLITIKAI ÉRDEKEINEK MEGFELELŐEN SZERETTE VOLNA VISZONTLÁTNI NÉPÉNEK ADATAIT [Talabér Zsolt (MVSZ) kiemelése]. Ezzel sokszor szembe került a statisztika érdeke, amely nem szerette volna feladni hosszú időrendi sorait, de ugyanakkor ragaszkodott a beválláshoz hű elszámoláshoz is. Ezért az 1960. évi népszámlálásnál már csak a szerb, horvát és úgynevezett „egyéb délszláv” csoport kimutatására volt lehetőség. Ez utóbbi csoporttal az volt a cél, hogy a bunyevácokat, sokácokat, szlovénokat, vendeket foglalja magába. Már a felvételnél is sok problémát okozott az elnevezés, mert a görög menekültek mellett macedónok is érkeztek az országba, akiket szintén e csoportba szerettek volna az összeírók besorolni. Tíz évvel később az egységes délszláv törekvések hatására kiélezett harcot folytattunk az akkori szövetséggel, akik MÉG A SZERBEK ÉS HORVÁTOK KÜLÖN SZÁMLÁLÁSÁT SEM ÓHAJTOTTÁK [Talabér Zsolt (MVSZ) kiemelése]. Ezt annak idején a népszámlálás évszázados statisztikai sorainak tovább folytatása érdekében nem hajtotta végre. Panaszt is emeltek ezért a Központi Bizottság illetékes személyénél. Végül olyan megoldás született, hogy A BUNYEVÁCOKAT, SOKÁCOKAT (MONDVÁN AKKOR, HOGY EZEK „GÚNYNEVEK”) A HORVÁTOKKAL ADTUK ÖSSZE, A VENDEKET A SZLOVÉNOKKAL [Talabér Zsolt (MVSZ) kiemelése], a szerbek maradtak önállóan, viszont kötelezték minket minden táblázaton a három kategória összegeként „délszláv együtt” rovat képzésére. VÉGÜL 1980-BAN A VEND ELNEVEZÉS ELLEN IS KIFOGÁST EMELTEK [Talabér Zsolt (MVSZ) kiemelése], a délszláv együtt rovatot, pedig helyhiányra hivatkozva „lefelejtettük” a táblákról. Az 1990. népszámlálás módszere a közlés tekintetében az 1980. évinek felelt meg, azzal a különbséggel, hogy lehetőség volt a nyelvek statisztikájának bővítésére, így anyanyelvi és beszélt nyelvi szinten a bunyevác, sokác nyelveknek a horvától történő megkülönböztetésére. A vend és szlovén továbbra is szétválaszthatatlanul egy csoportban maradt. Egyébként hasonló gondjaink vannak – a korábbi egységesítési törekvések miatt – az ukrán nyelvnek az oroszról való szétválasztásánál, illetve a rutén és a ruszin nyelvcsoporthoz az ukrántól való megkülönböztetésénél. Ez volt a múlt. A jövőt illetően célszerű volna valamennyi magyarországi nyelvcsoporthoz minden tekintetben külön-külön feldolgozni. Ennek megfelelően – természetesen csak abban az esetben, ha Önök ezzel egyetértenek – ÍGY NYELVI, MINT NEMZETISÉGI SZEMPONTBÓL VISSZATÉRVE A RÉGMŰLTHOZ, A VENDET MEGKÜLÖNBÖZTETNÉNK A SZLOVÉNTÓL [Talabér Zsolt (MVSZ) kiemelése]. (Hasonlóan járnánk el a horvátok, bunyevácok, sokácok tekintetében is.) Ezt a statisztika viszont csak akkor fogja a valóságot hűen tükrözni, HA A VEND LAKOSSÁG KÖRÉBEN IS EGYETÉRTELMŰEN TUDATOSUL EZ A KÉRDÉS [Talabér

népszámlálási adatok mindazonáltal rámutatnak arra, hogy a horvát kötődésűeket tekintve egy, létszámában erőteljesen fogyatkozó népcsoportról van szó – számottevő jelenlétük (száz fő felett) napjainkban már csupán Bácsalmáson, Baján, Dusnokon, Garán, Hercegszántón (itt a sokáccokkal együtt) és Katymáron mutatható ki (2. sz. melléklet). 2001-ben a horvát nemzetiségűek 8%-a, a horvát kulturális értékekhez kötődők 12%-a, a horvát anyanyelvűek 9%-a és a horvát nyelvet családi, baráti körben használóknak mintegy 11%-a élt Bács-Kiskun megye területén.

A 2006-os és a 2010-es horvát kisebbségi választói névjegyzékek adatairól a vizsgált településeken röviden megállapítható, hogy azok enyhe többségében a regisztrált kisebbségi választópolgárok száma meghaladja a 2001-es népszámlálási értékeket (3. sz. melléklet). Olyannyira, hogy három településen (Felsőszentiván, Tompa, Vaskút), 2001-ben még egyik választókatégória sem talált a választás kitűzéséhez utóbb szükséges legalább 30 horvát kisebbségi kötődésű személyt. A névjegyzékek adatai főként azokon a településeken maradnak el akár jelentős mértékben a népszámlálási eredményektől, ahol a census relatíve jelentős, legalább 100 fős horvát közösséget talált (Bácsalmás, Baja, Dusnok, Gara, Hercegszántó, Katymár). Gara és Dusnok kivételével ezeken a településeken 2006-hoz képest csökkent a regisztráltak száma 2010-ben.

A kisebbségi elismerésről

A bunyevácok eredetéről, elnevezéséről, hovatartozásáról és releváns identitásformáiról a szakmai-tudományos és egyúttal a politikai viták még nem tekinthetők lezártak. Azonban sem az elmúlt évek fejleményei, sem az újabb bunyevác népi kezdeményezés nem szolgáltat elegendő alapot az MTA elnökének 2006-ban kialakított állásfoglalásának megváltoztatására. Álláspontunk továbbra is az az eddigi kutatások alapján, hogy egy, a nyelvében, vallásában, kultúrájában – a modern nemzetek kialakulásának időperiódusában – már kétségkívül a horvátokhoz kötődő csoportról van szó, amely a horvát nemzetben belül, ám annak földrajzi peremén és ráadásul országhatárok által szétválasztva sajátos, etnikus jegyeket, lokális-etnikai azonosság-tudatot volt képes bizonyos mértékig megőrizni. Ezek ápolása, megőrzése és lehetséges továbbfejlesztése komoly feladatot és felelősséget jelent a horvát kisebbségi, a magyar állami, önkormányzati és civil szereplők számára egyaránt. A bunyevácok esetleges kiválása ezért megítélésünk szerint meggyengítené, tovább erodálná mind a létszámában az utóbbi évszázad során jelentősen megfogyatkozott és az amúgy is regionális, kistérségi keretekben, tájegységenként szerveződő magyarországi horvát kisebbséget, mind pedig magát a magukat bunyevácoknak vallók csoportját.

A nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló törvény egyik legfontosabb intézményes következménye az önkormányzatokban megnyilvánuló kulturális autonómia. A horvátoktól független bunyevác kisebbségi önkormányzatok létrejötte álláspontunk szerint inkább több kárral, mint haszonnal járna az érintett közösség számára, mindenekelőtt a személyi, szervezeti és politikai megosztottság, a kisebbségi önazonosság megőrzése és fejlesztése érdekében kifejtett erőfeszítések fragmentálódása miatt.

Csupán a rendszerváltás utáni bő két évtized térségbeli kisebbségi megnyilvánulásait vizsgálva, a fentiek alapján szembeötlő a hovatartozás kérdésében való nagyfokú megosztottság. Alapos okunk van feltételezni, hogy a jelen népi kezdeményezés mögött inkább az érintett kisebbségi lakosságnak csak egy hányada áll, nem véve figyelembe azon

Zsolt (MVSZ) kiemelése]. (...)” Magyar Országgyűlés Irat- és Levéltára 1990-1994. Emberi jogi, kisebbségi és vallásügyi bizottság 25. d.

bunyevacok érdekeit és véleményét, akiknek identitásában egyaránt jelen van a bunyevác és a horvát elem.

Hivatkozások

- Az 1941. évi népszámlálás. Demográfiai adatok községek szerint.* Szerkeszti és kiadja a Központi Statisztikai Hivatal. Budapest, 1947.
- 2001. évi népszámlálás. 4. Nemzetiségi kötődés. A nemzeti, etnikai kisebbségek adatai.* Budapest, Központi Statisztikai Hivatal, 2002.
- BARICS Ernő – BLAZSETIN István – FRANKOVICS György – SOKCSEVICS Dénes (1998): *Magyarországi horvátok.* Budapest, Kortánc Egyesület.
- BÁRTH János (1995): Népcsoportok, néprajzi csoportok és történeti-néprajzi tájak a Duna-Tisza közén. In: *Dunáninnen- Tiszáninnen. A Duna-Tisza közén élő népcsoportok hagyományait számbavevő nemzetközi tudományos konferencia (Baja, 1993. júl. 8-9) előadásai.* Kecskemét, Katona József Múzeum.
- BELLOSICS Bálint (1909): *Bunyevacok. Bács-Bodrog vármegye egyetemes monográfiája,* 1, Budapest.
- BOTTLIK Zsolt (2003): Adatok Bács-Bodrog vármegye vallási-etnikai képéhez (1715-1851). In: UDVARI István: *A Mária Terézia-féle úrbérrendezés forrásai magyarországi délszláv népek nyelvén II. Bács vármegyei szerb és bunyevác jobbágyok úrbéri bevallásai.* Nyíregyháza, Nyíregyházi Főiskola Ukrán és Ruszin Filológiai Tanszéke és a Veszprémi Egyetem Tanárképző Kara.
- BULJOVČIĆ, Josip (1986): A bunyevácok eredetére és nevére vonatkozó gondolatok. *Pro Memoria* (a szabadkai Monográfia Társadalmi Szervezet közlönye), I. évf., júla.
- GYUROK János (1998): *A magyarországi horvátok.* Pécs, Gálos Nyomdász Kft.
- HEKA László (1998): A bunyevácok (dalmaták) Szeged életében. In: BLAZOVICH László (szerk.): *Tanulmányok Csongrád Megye Történetéből XXVI.* Szeged, Csongrád Megyei Levéltár.
- IVÁNYOSI-SZABÓ Tibor (1996): *Magyarország történeti statisztikai helységnévtára. 8. Bács-Kiskun megye.* Budapest, Magyar Tudományos Akadémia Történeti Demográfiai Albizottsága – Központi Statisztikai Hivatal Népszámlálási Főosztály.
- KELEMENNÉ MERK Zsuzsa – KÓHEGYI Mihály (1987): Csávolyi bunyevácok Katymáron kötött házasságai (1747-1895). In: SZTRINKÓ István (szerk.): *Múzeumi kutatások Bács-Kiskun megyében.* Kecskemét.
- KISS Mária (1988): *Délszláv szokások a Duna mentén.* Budapest, Akadémiai Kiadó.
- KISS Mária (1992): A Baja környéki délszlávok (bunyevacok) szokásformái. In: BÁRTH János (szerk.): *Dunatáji találkozás. A Bács-Kiskun megyei nemzetiségkutató konferencia (Baja, 1991. április 27.) előadásai.* Kecskemét, Bács-Kiskun megyei Múzeumok Igazgatósága.
- KÓHEGYI Mihály szerk. (2000): *A bajai ferencesek háztörténete I. 1694-1840.* Ford.: Kapocs Nándor. Baja, Türr István Múzeum.
- MÁNDICS Mihály (1986): A csávolyi bunyevácok lakodalmi szokásai. In: BÁNSZKY Pál – SZTRINKÓ István (szerk.): *Cumania 9. Bács-Kiskun Megyei Múzeumok Évkönyve.* Kecskemét, Bács-Kiskun Megyei Múzeumok Igazgatósága.
- MÁNDICS Mihály (1989): *A magyarországi bunyevác-horvátok története.* Kecskemét, Bács-Kiskun Megyei Tanács.
- MÁNDICS Mihály (1992): Aratóünnep – „Dužijanca” a csávolyi bunyevácok életében. In: BÁRTH János (szerk.): *Dunatáji találkozás. A Bács-Kiskun megyei nemzetiségkutató konferencia (Baja, 1991. április 27.) előadásai.* Kecskemét, Bács-Kiskun megyei Múzeumok Igazgatósága.

- MEZNERICH Jenő (1938): *Bunyevecok*. Budapest.
- RÁCZ Alpné – SZÜCS Zoltánné (1993): *1990. évi népszámlálás. Anyanyelv, nemzetiség településenként 1980, 1990*. Budapest, Központi Statisztikai Hivatal.
- SAROSÁ CZ György (1973): Magyarország délszláv nemzetiségei. In: ORTUTAY Gyula – DIÓSZEGI Vilmos (szerk.): *Népi kultúra – népi társadalom. A Magyar Tudományos Akadémia Néprajzi Kutató Csoportjának Évkönyve VII*. Budapest, Akadémiai Kiadó.
- SOKCSEVICS Dénes (2003): A horvátság csángói. A bunyevec népcsoport a horvát nemzeti integrációs folyamatban. *Limes*, 3. sz.
- SZARKA László (2003): Etnikai változások a déli szláv kisebbségeknél. In: KOVÁCS Nóra – SZARKA László (szerk.): *Tér és terep. Tanulmányok az etnicitás és az identitás kérdésköréből II*. Budapest, Akadémiai Kiadó.
- SZOJKA Emese (1990): *Néprajzi csoportok Baja környékén. Vezető a Türr István Múzeum néprajzi állandó kiállításához*. Baja.
- SZÉNÁ SINÉ HARTON Edit: Bácsalmás nemzeti kisebbségei. *Múzeumőr*, 2009/3. sz. 101. http://www.muzeum.bacsiskun.hu/muzeumor/muzor09_03.pdf
- TÓTH Ágnes (1993): A magyarországi délszlávok helyzete és törekvései 1945-1948 (Dokumentumok). In: IVÁNYOSI-SZABÓ Tibor (szerk.): *Bács-Kiskun megye múltjából XII*. Kecskemét, Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Levéltára. 361-382.
- UNYI Bernárdin (1947): *Sokácok-bunyevecok és a bosnyák ferencesek története*. Vác.
- UROSEVICS Daniló (1969a): *A magyarországi délszlávok története*. Budapest, Hazafias Népfront Országos Tanácsa – Magyarországi Délszlávok Demokratikus Szövetsége.
- UROŠEVIĆ, Danilo (1969b): A könyvek, újságok, folyóiratok és olvasókörök fejlődése a magyarországi bunyevecoknál a XIX. század második felében. In: *Az Országos Széchenyi Könyvtár Évkönyve 1968-1969*. 373-383.
- VÉKÁS János (2005): Színképek. Magyarország nemzeti és etnikai kisebbségei a népszámlálások tükrében. In: KÁNTOR Zoltán – MAJTÉNYI Balázs (szerk.): *Szöveggyűjtemény a nemzeti kisebbségekről*. Budapest, Rejtjel.
- ZNOROVSKY Attila (1989): Nemzetiségi művelődés – nemzetiségi közérzet. *Népművelés*, 5. sz.

1. sz. melléklet: az eredményesen megválasztott horvát és szerb kisebbségi önkormányzatok Bács-Kiskun megyében, 1994-2010

	1994		1995	1998		2002		2006		2010	
	Horvát	Szerb		Horvát	Szerb	Horvát	Szerb	Horvát	Szerb	Horvát	Szerb
Baja	Horvát	Szerb		Horvát	Szerb	Horvát	Szerb	Horvát	Szerb	Horvát	Szerb
Bácsalmás	Horvát			Horvát		Horvát		Horvát		Horvát	
Bácsbokod	Horvát			Horvát		Horvát		Horvát		Horvát	
Bátya				Horvát		Horvát		Horvát		Horvát	
Csávoly			Horvát	Horvát		Horvát		Horvát		Horvát	
Csikéria	Horvát			Horvát		Horvát		Horvát		Horvát	
Dusnok	Horvát			Horvát		Horvát		Horvát		Horvát	
Felsőszentiván										Horvát	
Gara	Horvát			Horvát		Horvát	Szerb	Horvát		Horvát	
Hercegszántó	Horvát	Szerb		Horvát	Szerb	Horvát	Szerb	Horvát	Szerb	Horvát	Szerb
Kalocsa								Horvát		Horvát	
Katymár			Horvát	Horvát		Horvát		Horvát		Horvát	
Kecskemét								Horvát		Horvát	
Tompa										Horvát	
Vaskút						Horvát		Horvát		Horvát	

2. sz. melléklet: a bunyevácok által lakott települések népszámlálási adatai 1880-2001²⁴

Bácsalmás

Cenzus	Összlak.	Szerb				Horvát				Egyéb délszláv		Egyéb	
		A	N	K	CS	A	N	K	CS	A	N	A	N
1880	8 000	1 417										428	
1890	8 458	1 506										15	
1900	9 291	149				3						1 168	
1910	11 498	10				1				1 374			

²⁴ IVÁNYOSI-SZABÓ (1996). Az 1941. évi népszámlálás. 2001. évi népszámlálás. RÁCZ – SZŰCS (1993). SZARKA (2003).

										buny.			
1920	11 517	6				10						1 479	
1930	13 045	5				6				1 238 buny.			
1941	13 310	1				1	1			1 115 buny.	201	9	
1949	13 695	5	n. a.			35	n. a.			581 buny.	n. a.	12	
1960	9 514	12	n. a.			341	n. a.			81 buny.	n. a.		
1970	n. a.												
1980	8 562	19	7			171	49			3 szlovén		3	
1990	7 856	25	17			44	18					9	
2001	7 650	4	3	14	11	45	70	109	32				

Bácsbokod

Cenzus	Összlak.	Szerb				Horvát				Egyéb délszláv		Egyéb	
		A	N	K	CS	A	N	K	CS	A	N	A	N
1880	3 585	846										198	
1890	4 131	949				1						1	
1900	4 244	1				2						828	
1910	4 077	3								885 buny.			
1920	3 916											789	
1930	4 440					3				708 buny.			
1941	4 262									576 buny.	5	6	
1949	4 752	4	n. a.			3	n. a.			310 buny.	n. a.	4	
1960	4 050	1	n. a.			248	n. a.			34 buny.	n. a.	4	
1970	n. a.												
1980	3 456	11				92	27					1	

1990	3 175	5	5			69	4						
2001	3 045	3	5	8	1	33	21	39	17				

Bácsborsód

Cenzus	Összlak.	Szerb				Horvát				Egyéb délszláv		Egyéb	
		A	N	K	CS	A	N	K	CS	A	N	A	N
1880	1 246	81										54	
1890	1 729	88										2	
1900	1 933	9										144	
1910	2 717	11									271 buny.		
1920	2 408											283	
1930	1 845										106 buny.		
1941	1 875										77	14	
1949	2 211	1	n. a.			6	n. a.				20 buny.	n. a.	
1960	2 038		n. a.			3	n. a.				11 buny.	n. a.	
1970							n. a.						
1980	1 486	1				1							
1990	1 355					7	4				1 szlovén		1
2001	1 277	4	6	6	4	12	15	15	12				

Bácsszentgyörgy

Cenzus	Összlak.	Szerb				Horvát				Egyéb délszláv		Egyéb	
		A	N	K	CS	A	N	K	CS	A	N	A	N
1949	566										40 buny.		
1960	513										12 buny.		9
1970							n. a.						
1980	341												
1990	259						5						
2001	195				1	5	4	7	2				

Baja

Cenzus	Összlak.	Szerb				Horvát				Egyéb délszláv		Egyéb	
		A	N	K	CS	A	N	K	CS	A	N	A	N
1880	19 241	2 629 sz-ho				2 629 sz-ho							
1890	19 485	2 888				31						81	
1900	20 361	197				18						2 202	
1910	21 032	220				16				2 188 buny.			
1920	19 371	87				19				3 buny.		1 950	
1930	27 935	23				8				1 615 buny.		29	
1941	32 309	14				1 067				1 buny.		120	
1949	28 201	15	n. a.			11	n. a.			273 buny.	n. a.	18	
1960	30 244	19	n. a.			211	n. a.			215 buny.	n. a.	20	
1970		n. a.											
1980	38 523	53	22			206	84			6 buny.		66	
1990	38 686	67	59			204	115			4 buny.		42	
2001	37 916	43	44	105	72	244	263	370	210				

Bajaszentistván

Cenzus	Összlak.	Szerb				Horvát				Egyéb délszláv		Egyéb	
		A	N	K	CS	A	N	K	CS	A	N	A	N
1880	3 336	1 480 sz- ho				1 480 sz- ho						215	
1890	3 682	919				682							
1900	3 491	9				2				1 419 dalmát			
1910	3 739	4				5				1 106 buny.			

1920	3 338	1				1				1 117 buny.			
1930	3 336	919				682							

Csávoly

Cenzus	Összlak.	Szerb				Horvát				Egyéb délszláv		Egyéb	
		A	N	K	CS	A	N	K	CS	A	N	A	N
1880	3 133					550						164	
1890	3 113					555							
1900	2 845					1						541	
1910	3 007									510 buny.			
1920	2 869	1										502	
1930	3 104									501 buny.			
1941	3 253	472				1				471	50	2	
1949	3 368	5	n. a.			1	n. a.			351 buny.	n. a.	3	
1960	3 007	323	n. a.				n. a.			16 buny.	n. a.	2	
1970							n. a.						
1980	2 370	151				1	79						
1990	2 081	33	5			23	10			3 szlovén			
2001	2 074	2	2	6	1	33	36	47	17				

Csikéria

Cenzus	Összlak.	Szerb				Horvát				Egyéb délszláv		Egyéb	
		A	N	K	CS	A	N	K	CS	A	N	A	N
1930	1 975					1				398 buny.		2	
1941	2 050					2				493	24	2	
1949	2 053		n. a.				n. a.			356 buny.	n. a.	2	
1960	1 738	65	n. a.			1	n. a.			234 buny.	n. a.	2	

1970	n. a.												
1980	1 255	65	1			1	37						
1990	1 031	40				2	36						
2001	975	4	4	5	5	24	27	48	17				

Dusnok

Cenzus	Összlak.	Szerb				Horvát				Egyéb délszláv		Egyéb	
		A	N	K	CS	A	N	K	CS	A	N	A	N
1880	2 997	1 236										169	
1890	3 382	2 896				1							
1900	3 443	1				4						2 962	
1910	3 372					3				2 887 illír			
1920	3 172	2				3				1		2 648	
1930	3 348	1				1				1 237 buny.		6	
1941	3 456	1				963						1	
1949	3 757		n. a.				n. a.			32 buny.	n. a.	2	
1960	3 831	1	n. a.				n. a.			157	n. a.	2	
1970	n. a.												
1980	3 668	3	2			86	5					4	
1990	3 514	5	4			21	16					4	
2001	3 304	2	5	15	2	131	359	682	451				

Felsőszentiván

Cenzus	Összlak.	Szerb				Horvát				Egyéb délszláv		Egyéb	
		A	N	K	CS	A	N	K	CS	A	N	A	N
1880	2 849	885				2						130	
1890	2 787	925				21						1	
1900	2 814											827	
1910	2 536					2				770			

										buny.			
1920	2 511					21						693	
1930	2 801									627		3	
1941	2 849					2				616	167	2	
1949	3 127	4	n. a.			21	n. a.			426 buny.	n. a.	4	
1960	2 935		n. a.				n. a.			152 buny.	n. a.	1	
1970	n. a.												
1980	2 345	2	1			119	21			1 buny.			
1990	2 088	21	9			45	16						
2001	2 012		4	19	1	15	12	29	6				

Gara

Cenzus	Összlak.	Szerb				Horvát				Egyéb délszláv		Egyéb	
		A	N	K	CS	A	N	K	CS	A	N	A	N
1880	4 051	1 228										195	
1890	4 066	1 283											
1900	3 898					2						1 229	
1910	4 087	8								1 207 buny.			
1920	3 628	1										1 037	
1930	4 124	1				5				1 101 buny.		3	
1941	4 473					5				1 042	91		
1949	4 534	1	n. a.			21	n. a.			899 buny.	n. a.		
1960	3 905	4	n. a.			782	n. a.			2 buny.	n. a.	7	
1970	n. a.												
1980	3 219	5	2			482	402					3	
1990	3 893	32	22			294	261			2 szlovén		4	
2001	2 683	7	5	26	6	198	201	268	187				

Hercegszántó

Cenzus	Összlak.	Szerb				Horvát				Egyéb délszláv		Egyéb	
		A	N	K	CS	A	N	K	CS	A	N	A	N
1880	3 111	1 844										88	
1890	3 357	1 945											
1900	3 528	413				12						1 371	
1910	3 706	531				3				1 296 sokác, bunyevac			
1920	3 190	490				2						1 030	
1930	3 377	196				1				1 173		1	
1941	3 493	319	278			1	2			1 008	417	1	
1949	3 505	277	n. a.			45	n. a.			852 buny.	n. a.	2	

1960	3 895	231	n. a.			805	n. a.			13	n. a.	2	
1970	n. a.												
1980	2 933	129	134			558	531					1	
1990	2 493	103				384						2	
2001	2 329	72	88	102	97	295	283	318	341				

Katymár

Cenzus	Összlak.	Szerb				Horvát				Egyéb délszláv		Egyéb	
		A	N	K	CS	A	N	K	CS	A	N	A	N
1880	4 372	1 596										310	
1890	4 684	1 733										1	
1900	4 645	17				5						1 689	
1910	4 702	2				25				1 586 buny.			
1920	4 168											1 377	
1930	4 818	2								1 250 buny.		3	
1941	4 992	2	1			5	6			1 330 buny.		2	
1949	4 799	6	n. a.			5	n. a.			54 buny.	76	1	
1960	3 856	8	n. a.			1 016	n. a.			51 buny.	n. a.	8	
1970	n. a.												
1980	2 852	11	7			610	253			1			
1990	2 516	38	105			309	352			2			
2001	2 359	7	8	8	6	140	136	167	113				

Mátételke

Cenzus	Összlak.	Szerb				Horvát				Egyéb délszláv		Egyéb	
		A	N	K	CS	A	N	K	CS	A	N	A	N
1880	726	269										39	
1890	791	322										2	

1900	806	7										334	
1910	758									131 dalmát			
1920	768											286	
1930	772									92 buny.		1	
1941	893					59				59 buny.	2	1	
1949	1 080	1	n. a.			6	n. a.			18 buny.	n. a.	1	
1960	1 129	3	n. a.			16	n. a.			12	n. a.	1	
1970							n. a.						
1980	876					22	1			1		1	
1990	734					11	6						
2001	643					1	2	1					

Tompa

Cenzus	Összlak.	Szerb				Horvát				Egyéb délszláv		Egyéb	
		A	N	K	CS	A	N	K	CS	A	N	A	N
1920	6 354	15				2						500	
1930	5 483	2				3				378 buny.		16	
1941	5 715	1				1				212	14	1	
1949	6 299	1	n. a.			4	n. a.			100	n. a.	1	
1960	6 055		n. a.			3	n. a.			40	n. a.		
1970							n. a.						
1980	5 112	2	2			6	2						
1990	4 711		1			9	3						
2001	4 828	18	13	19	32	6	9	12	8				

Vaskút

Cenzus	Összlak.	Szerb				Horvát				Egyéb délszláv		Egyéb	
		A	N	K	CS	A	N	K	CS	A	N	A	N
1880	5 101	438 sz-				438 sz-						270	

		ho				ho							
1890	5 258	202				260							
1900	5 039	1				81						262	
1910	5 196									371 buny.			
1920	4 594											276	
1930	4 907					7				258 buny.		2	
1941	4 705									218	41	2	
1949	5 086	5	n. a.			1	n. a.			211	n. a.	4	
1960	4 395	1	n. a.			183	n. a.				n. a.	7	
1970	n. a.												
1980	4 064	28	3			67	14			1			
1990	3 827	23	12			47	23						
2001	3 603	7	6	14	4	21	20	29	5				

Jelmagyarázat: **A** – anyanyelv, **N** – nemzetiség (1941 óta), **K** – nemzetiségi kulturális értékekhez, hagyományokhoz kötődők (2001), **CS** – a kisebbségi nyelvet családi, baráti körben használók (2001).

3. sz. melléklet: a horvát kisebbségi választói névjegyzékek adatai Bács-Kiskun megyében, 2006-2010

Település	2006	2010
Baja	170	168
Bácsalmás	103	75
Bácsbokod	70	64
Bátya	150	86
Csávoly	86	109
Csikéria	54	62
Dusnok	242	387
Felsőszentiván	2	58
Gara	98	115
Hercegszántó	223	134

Kalocsa	115	104
Katymár	89	61
Kecskemét	46	68
Kiskőrös	3	0
Mélykút	0	1
Nemesnádudvar	1	0
Tompa	1	47
Vaskút	40	47